

IN MEMORIAM

Vytautas Kavolis (1930–1996)

1996 m. birželio 26 dieną netekome žymaus mūsų išeivijos mokslininko ir kultūrininko, filosofijos leidinio *Problemos* redkolegijos nario profesoriaus Vytauto Kavolio. Netikėta mirtis jį užklupo ką tik pasibaigus Vilniuje ir Anykščiuose vykusiai *Santaros-Šviesos* konferencijai. Vytautas Kavolis, savo gyvenimą atidavęs Lietuvai, visiems laikams iš tremties sugrižo į tėvynę.

Vytautas Kavolis gimė 1930 m. rugsėjo 8 d. Kaune. 1944 metais kartu su tėvais pasitraukė į Vakarų. Vidurinę mokyklą baigė Vokietijoje, o vėliau, jau gyvendamas Jungtinėse Amerikos Valstijose, studijavo Čikagos ir Harvardo universitetuose. 1956 m. apgynė filosofijos daktaro disertaciją *Totalitarinės socializacijos nesėkmės Rytų Vokietijoje*. Nuo 1960 m. iki mirties buvo Diskensono kolegijos (Ilinojaus valstija) sociologijos profesoriumi.

Vytauto Kavolio mokslinė, kultūrinė ir visuomeninė veikla buvo labai intensyvi ir daugiašakė. Svarbiausi jo moksliniai darbai skirti teoriei sociologijai, civilizacijų analizei ir kultūros istorijai. Pirmiausia pažymėtini šie veikalai: *History on Arts Side: Social Dynamics in Artistic Efflorescences* (1972); *Žmogaus genezė* (1963); *Sąmoningumo trajektorijos: lietuvių kultūros modernėjimo aspektai* (1989); *Epochų signatūros* (1991); *Moralizing Cultures* (1993); *Moterys ir vyrai lietuvių kultūroje* (1993); *Žmogus istorijoje* (1994). Be to, Vytautas Kavolis parašė keletą šimtų straipsnių, recenzijų ir kitokio pobūdžio rašinių, išspausdintų įvairiuose JAV žurnaluose, leidžiamuose anglų kalba, *Metmenyse* ir lietuviškoje spaudoje šiaurės ir anapus Atlanto.

Kita sritis, kuriai Vytautas Kavolis atidavė energijos ne mažiau negu moksliniam ir pedagoginiam darbui, – jo kultūrinė ir visuomeninė veikla lietuvių išeivijoje. Vytautas Kavolis kartu su savo bičiuliais ir bendraminčiais 1957 m. įsteigė *Santaros-Šviesos* federaciją, kuriai faktiškai vadovavo iki pat mirties. Ši federacija subūrė liberaliai orientuotus to meto lietuvių išeivių jaunosios kartos atstovus, savo mąstysena ir veikla

pasiryžusius susieti du tuo metu sunkiai suderinamus dalykus: atvirumą moderniajai Vakarų kultūrai ir ištikimybę nuo tos kultūros atskirtai okupuotai Lietuvai. Dvi svarbiausios *Santaros-Šviesos* federacijos veiklos formos buvo kasmetiniai suvažiavimai, vykdavę Čikagos priemiesčiuose, ir žurnalas *Metmenys*, pasiekdavęs ir Lietuvą. Suvažiavimų *spiritus movens* ir *Metmenų* redaktorius buvo Vytautas Kavolis.

1990 metais Lietuvai atgavus nepriklausomybę, Vytautas Kavolis aktyviai įsitraukė į mūsų kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą. Jo iniciatyva Lietuvoje nuo 1993 metų buvo pradėtos rengti *Santaros-Šviesos* konferencijos, kuriose dalyvauja ir išeivijos, ir vietiniai intelektualai. Be to, Vytautas Kavolis reguliariai skaitė paskaitas Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos universitetuose, bendradarbiavo *Kultūros baruose*, *Baltose lankose*, kituose žurnaluose ir laikraščiuose, palaikė ryšius su Vilniaus universiteto bei kitų mokslo įstaigų filosofais, ne kartą kviestas čia skaityti pranešimų. 1993 metais jis tapo Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatu.

Didžiulis Vytauto Kavolio mokslinis palikimas, iškili jo asmenybė, jo kultūrinė ir visuomeninė veikla leidžia prilyginti jį patiems iškiliausiems Lietuvos žmonėms, kurių šviesa neužgesa su jų mirtimi, o įprasmina lietuvių tautos istorinį kelią.

Arvydas Štiogeris